

2.1.2015/Seppo Ruotsalainen

Ukraina, EU, Suomi ja NATO

Ukrainan kriisin nykyvaiheen kehitystä seurattaessa on palattava yhä uudelleen **Leninin** vuonna 1920 esittämään arvioon, jonka mukaan "imperialismille on oleellista muutamien suurvaltojen kilpataistelu **hegemoniasta**, ts. pyrkimys maiden valtaukseen **ei siinä määrin suorastaan itseään varten kuin vastustajan heikentämiseksi** ja sen hegemonian järkyttämiseksi" (Lenin. Imperialismi, kapitalismin korkein vaihe, Suom. 1970, s. 110, vahvennus SR).

"Silmitöntä" taistelua hegemoniasta

Taistelu hegemoniasta (ylivallasta) saa "silmittömän" luonteen, jossa ei enää (ei ainakaan ensisijaisesti) välitetä taloudellisesta pohjasta eikä taloudellisista näkökohdista eikä oikeastaan enää mistään paitsi "hegemoniasta".

Arvioidessaan presidentti **Vladimir Putinin** äskettäisessä lehdistötilaisuudessa pitämää puhetta OP-Pohjolan pääekonomisti **Reijo Heiskanen** katsoo puheen kielineen asenteesta, että parin vuoden heikkoon taloudelliseen kehitykseen on Venäjällä vain sopeuduttava. "Taloudellinen kehitys voidaan uhrata siihen, että pidetään kiinni poliittisista asioista," Heiskanen arvioi (elisa.net uutiset 18.12.: "Putin puhui taloudesta ympäriryöreästi").

Heiskanen arvio pätee kuitenkin yhtä hyvin ellei osuvamminkin Euroopan Unionin ja Yhdysvaltojen Venäjän talouteen kohdistamiin hyökkäyksiin ja "itsetuhoisiin" pakotteisiin. Esim. Suomen talous kärsii huomattavia menetyksiä pakotteista, joita se on sitoutunut suuntaamaan Venäjän talouteen EU:n määräysten mukaisesti.

Samalla käy yhä ilmeisemmäksi, että EU ei näyttäyty "rauhan projektina", vaan osallistuu imperialismille ominaiseen hegemonistiseen suurvaltakamppailuun, jossa Ukraina esittää yhä enemmän pelinappulan osaa. EU on siis yhä enemmän osana läntistä hegemonistista valtataistelua, jonka luonteen ja tavoitteet määrää ratkaisevasti Yhdysvallat.

Yhä sotaisampaan suuntaan

Yhdysvallat on talouspakotteiden ohella siirtynyt askelta järeämpiin eli suoranaisiin sotilaspoliittisiin toimiin. Vielä muutama kuukausi sitten länsivallat suhtautuivat kielteisesti Ukrainan hallituksen pyyntöön saada EU:lta ja sotilasliitto Natolta sotilaallista apua Ukrainan kriisin ratkaisemiseen.

Ääni kellossa on nyt muuttunut. Pari viikkoa sitten Yhdysvaltain kongressin edustajainhuone valtuutti presidentin antamaan Ukrainalle 350 miljoonan dollarin arvosta sotilasapua ja aseita.

Asenteen muutos kertoo, että länsivallat pyrkivät edelleen pakottamaan Venäjän luopumaan Krimin niemimaasta. Kenraali **Gustav Hägglund** totesi taannoin hiukan sarkastiseen sävyyn (Radio Yle 1, 21.8.2014), että Venäjä ei luovu Krimistä ilman kolmatta maailmansotaa. Arvio on perusteltu, koska Krimillä on mm. Venäjän hallussa oleva Sevastopolin laivastotukikohta, jossa ilmeisesti on ydinaseita.

Rauhanneuvottelut tuloksettomia

Viimeisimmät Itä-Ukrainaa koskevat rauhanneuvottelut päättyivät Minskissä tuloksettomina jouluaattona 24.12. Ilmapiiri neuvotteluille oli mahdollisimman huono Ukrainan parlamentin päätettyä juuri edellispäivänä luopua sotilaallisesta riippumattomuudesta ja suuntautua kohti sotilasliitto Naton jäsenyyttä.

Umpikujan ajautuneita Minskin neuvotteluja oli käyty viisi tuntia. Keskeisistä kiistanaiheista on todettu mm, että Itä-Ukrainan kapinalliset haluavat Ukrainasta löyhää liittovaltiota, mikä puolestaan ei "missään nimessä" käy Kiovan keskushallinnolle.

Keskushallinnon jyrkkä asenne liittyneenä Yhdysvalloilta odotettavissa olevaan aseapuun viittaa siihen, että Kiovan hallinto on edelleen valmis etsimään aseellista ratkaisua Itä-Ukrainaan.

Ukrainan surkea tilanne

Ukrainan vaikea tilanne suurvaltojen pelinappulana tulee ilmi siinä, että sotilaallista toimintaa ei olla valmiita liennyttämään, mutta samaan aikaan myöskään taloudellista lisäapua maalle ei ole luvassa. Ukrainan talous huojuu vararikon partaalla. "Nyt kun (Ukrainan) vaalit on pidetty, uskon, että on Ukrainan intressissä pitää kiinni rakenteellisista uudistuksista, koska muuten apua ei tipu", pääministeri **Alexander Stubb** sanoi Brysselissä pidetyssä EU:n huippukokouksessa (elisa.net uutiset 18.12./STT).

Ex-pääministeri **Paavo Lipponen** totesi taannoin (Borgåbladetin 16.8.2014 haastattelussa), että "Ukrainan ja Venäjän suhteilla on pitkä historia ja EU:n olisi pitänyt olla hyvin varovainen eikä antaa Ukrainalle lupauksia jäsenyydestä". Samassa yhteydessä Lipponen kuvasi Ukrainaa kaaoksessa olevaksi yhteiskunnaksi, jolla ei ole toimivaa lainsäädäntöä ja joka on syvästi korruptoitunut.

Nyt ollaan kuitenkin jo ottamassa järjetöntä askelta kohti uutta "ratkaisua" eli taloudellisen vararikon partaalla olevaa, syvästi korruptoitunutta maata ollaan raahaamassa kohti sotilasliitto Naton jäsenyyttä. Tämä palauttaa jälleen mieleen Leninin luonnehdinnan imperialismin olemuksesta, jossa maiden valtausta ei tavoitella niinkään oman (tässä tapauksessa Lännen) aseman vahvistamiseksi kuin vastustajan (Venäjän) heikentämiseksi ja sen hegemonian järkyttämiseksi.

Venäjä-pakotteet

EU:n ja Yhdysvaltain Venäjän talouteen kohdistamien pakotteiden vaikutuksista ei ole tarkkaa tietoa. Toisaalta Helsingin Sanomien mukaan "pakotteet ovat sivuosassa Venäjän kriisissä" (Juhani Saarisen kirjoitus HS 17.12.), toisaalta saman lehden haastattelema venäläisekonomisti **Sergei Gurijev** ennustaa Venäjälle vaikeita aikoja todeten, että Venäjän talouden alamäen taustalla on kaksi pääsyytä eli ensinnäkin öljyn hinnan ennätysmäinen halpuus ja toiseksi länsimaiden pakotteet, jotka iskevät kipeästi Venäjän talouteen (Annamari Sipilän kirjoitus HS 24.12.).

Venäjän entisen valtiovarainministerin **Aleksei Kudrinin** mukaan 25–35 prosenttia ruplan heikkenemisestä johtuu länsimaiden pakotteista. Kudrinin mukaan Venäjä on menossa kohti täysimittaista taloudellista kriisiä (HS 23.12.). Samalle kannalle Kudrinin kanssa on asettunut valtaosa länsimaisista tutkijoista ja kommentaattoreista. Samoissa kommentteissa syy tilanteesta vieritetään lähes yksinomaan Venäjän ja presidentti Vladimir Putinin syyksi. Taustalla näkyy myös elätelty toive Putinin vallasta syrjäyttämiseksi.

Absurdia politiikkaa

On otettava vakavasti mahdollisuus, että Venäjän talous ajautuu (ajetaan) todella suuriin vaikeuksiin. Hämmästyttävää on kuitenkin, että Venäjälle pakotteita asetettaessa ei huomioida oikeastaan lainkaan globaalin talouden keskinäisvaikutuksia, jotka ilmenevät koko maapallon laajuudessa. Tässä ilmenee juuri imperialismille ominainen "silmitön" vaihe, jossa vastustajalle aiheutetaan taloudellista ja muuta vahinkoa siitä välittämättä, että tuo vahinko palaa bumerangina omaan nilkkaan. Suomikin on EU:n (ja sitä kautta Yhdysvaltojen) kehotuksesta ampumassa itseään jalkaan siitakin huolimatta, että oman maan talous ontuu jo muutenkin pahemman kerran.

Omaksuttu absurdi politiikka on todella verrattavissa tilanteeseen, jossa iloitaan siitä, että naapurin riihi on tulella ja oma riihi (myös budjettiriihi) sijaitsee jos ei samalla niin kuitenkin ihan viereisellä tontilla. Pahinta on lisäksi, jos naapurin riihen alle ollaan tietoisesti ja tahallaan sijoittamassa sytykkeitä eli pakotteita palon virittämiseksi ja lietsomiseksi.

Kriisien tausta

Viime aikoina Venäjän talouskriisistä on alettu tehdä ratkaisevasti Lännen (mm. Suomen) talouskriisin ja -kriisien syy. Siis kriisillä, jota ollaan itse oltu aktiivisesti virittelemässä, perustellaan nyt oman maan talouden heikkenevää tilaa. Maailmanlaajuisen talouskriisin (joka itse asiassa on jatkunut amerikkalaisen investointipankin Lehman Brothersin vuonna 2008 tapahtuneesta konkurssista lähtien) syitä on etsittävä itse kapitalistisen järjestelmän olemuksesta.

Karl Marx ja **Friedrich Engels** totesivat aikoinaan, että talousjärjestelmän maailmanhistoriallinen muutos tulee mahdolliseksi ja välttämättömäksi silloin kun yhteiskunnan **tuotantovoimat** ja noita tuotantovoimia koskevat **omistussuhteet** muuttuvat toisiinsa nähden yhteen sopimattomiksi.

He viittasivat vertailukohtana keskiajan lopun tilanteeseen, jolloin feodaaliset omistussuhteet "täytyi murtaa ja ne murrettiin". Vastaava ilmiö tullaan näkemään tuotantovoimien ja omistussuhteiden osalta myös porvarillisessa yhteiskunnassa. Joutuessaan ratkaisevasti ristiriitaan keskenään nuo suhteet "saattavat koko porvarillisen yhteiskunnan sekasortoon" ja yhteiskunta alkaa muistuttaa "taikuria, joka ei enää kykene hallitsemaan esiin manaamiaan maanalaisia voimia" (Marx - Engels, Valitut teokset 2, 1978 s. 341).

Kuin tsunami

Tapaninpäivänä 2014 muisteltiin maailmanlaajuisesti Kaakkois-Aasian tsunamia 10 vuotta sitten. Tsunami tuo mieleen myös talouselämän kaksi valtavaa mannerlaattaa eli 1) tuotantovoimat ja 2) niiden tuotantovoimien omistussuhteet. Kun ne "kolaroivat" keskenään, seurauksena voi olla talouselämän "tsunami". Marxin sanoin "Taloudellisen perustan muuttuessa mullistuu koko valtaisa päällysrakenne hitaammin tai nopeammin" (Marx, Kansantaloustieteen arvostelua. Suom. 1970, s. 17). Tällä hetkellä on myös toteutumassa erityisen selkeästi Marxin arvio, jonka mukaan kuvitteellinen pääoma (fiktives Kapital) tuhoaa perustuotantoa.

Kriisin leviämisestä

Eurokriisiä ja muita kriisejä tarkasteltaessa ekonomistien olisi syytä nyt viimeistään lukea Pääoman kolmannesta kirjasta Marxin käsitys kriisien luonteesta. Tarkastellessaan kriisien syntyä ja kehitystä luottojärjestelmän oloissa Marx totesi: "Maksutase on yleisen kriisin aikoina epäedullinen jokaiselle kansakunnalle,...mutta näin tapahtuu aina ,...aluksi yhdelle kansakunnalle ja sitten toiselle, sitä mukaa kuin maksuvuoro tulee kohdalle ja kriisi, kun se kerran on puhjennut jossain maassa, esimerkiksi Englannissa, puristaa näiden määrääkojen sarjan hyvin lyhyeen kauteen. ...Ja kaikkien kohdalla seuraa sama romahdus".

Marx huomauttaa edelleen, että "se vuorojärjestys, missä kriisi alkaa eri kansakuntien kohdalla, osoittaa ainoastaan, milloin kunkin kansakunnan vuoro on tullut tehdä tilit selviksi taivaan kanssa, milloin kriisiaika on alkanut sen kohdalla ja kriisin piilevät elementit purkautuvat sen kohdalla esiin" (Marx, Pääoma. 3. osa, suom.1976, s. 488-489).

Erillisiä valtioita esim. Euro- ja EU maita koskevat kriisit eivät varsinaisesti ole perimmältään mitään noiden erillisten valtioiden itsensä "keksimiä" kriisejä (vaikka ne

kukin voivat tietysti kiitettävästi edistää niiden kärjistymistä), vaan ne ovat ilmentymiä kapitalistisen talousjärjestelmän perusrakenteessa olevasta pääoman ja työn välisestä ristiriidasta, joka olennoituu tuotantovälineiden ja tuotantovälineiden omistussuhteiden välisenä ristiriitana.

Kyse on vaarallisesta kulkutaudista

Marx huomauttaa edellä mainitussa kohdassa vielä, että Englantilaisille taloustieteilijöille on luonteenomaista, että he tarkastelevat kriisejä "pelkästään Englannin näkökannalta puhtaasti kansallisena ilmiönä ja sulkevat päättäväisesti silmänsä siltä tosiasialta, että kun heidän pankkinsa korottaa kriisiaikoina korkokantaa, kaikki muut Euroopan pankit tekevät samoin..." (Marx, em. s. 489).

Vastaava ilmiö on havaittavissa nykyisten Euromaiden kohdalla. Muutama vuosi sitten Suomi komenteli vaikeuksissa olevia EU-maita ruotuun, mutta on nyt vastaavien ongelmien kanssa joutumassa tekemään tilejä selviksi "taivaan kanssa". Kapitalismin kärjistyneessä kriisissä on tavallaan kysymys vaarallisesta kulkutaudista, joka ylittää maantieteelliset rajat ja Venäjä kärsii samasta taudista kuin Eurooppa, Yhdysvallat, Japani jne.

Globaali kriisi sälytetään yksityisten maiden harteille

Nykyisiin taloustieteilijöihin ja kommentaattoreihin pätee sama minkä Marx edellä totesi koskeneen oman aikansa englantilaisia ekonomisteja. Tämä asenne tulee ilmi lähes päivittäisessä informaatioissa. Globaalia maailmanlaajuista talouskriisiä tarkastellaan jonkun yksittäisen tai muutamien yksittäisten (lähinnä kullakin hetkellä pahimpaan kriisiin ajautuneiden) maiden näkökulmasta. Tällä hetkellä eli vuodenvaihteessa 2014–15 Kreikkaa ollaan lähettämässä jo toiselle laajalle kurikierrokselle valtaviin taloudellisten ja poliittisten ongelmien saattamana.

Aidon "syntipukki"- ajattelun hengessä todetaan kriisiytyneimpien maiden hoitaneen taloutensa kelvottomasti, vaaditaan kuritoimenpiteitä niitä kohtaan ja tätä "mantraa" hoetaan siihen saakka kunnes havaitaan vastaavan "kelvottomuuden" saapuneen oman maan rajojen sisälle.

Lännen yhteiseksi "syntipukiksi" on nyt löytynyt lisäksi Venäjä, jonne kulkutaudin luonteen saanut kapitalismin kriisi on iskenyt pahasti ja kriisin syvenemiselle on annettu lisää vauhtia talouspakotteilla. Viimeisin vaihe tässä kuviossa on, että Venäjältä tehdään yksittäisten länsimaiden ongelmien keskeinen aiheuttaja.

Näin myös Suomessa

Helsingin Sanomien (27.12.) pääkirjoitus puhuu Venäjän talouden ahdingosta "kun ruplan arvo syöksyy, inflaatio laukkaa ja öljyn halpeneminen syö budjetin pohjan", "venäläisten elintaso ja ostovoima heikkenevät", mikä "mitataan suoraan Suomen Venäjän-viennin arvossa".

Pääkirjoittaja palaa sitten "Suomen talouden vaikeuksien kotikutoisuuteen". Vika ei ole vain Venäjällä, ei eurossa eikä edes...Saksassa. "Vika on meissä ja kyvyttömyydessämme sopeutua ja muuttaa kurssia". Tämän jälkeen pääkirjoituksen loppuosa on arvattavissa: "päättämättömyyden vuoden" (2014) jälkeen "kaikkien haikailemia päätöksiä" (ilmeisesti rakenteellisia sellaisia) voisi tehdä "vaikkapa seuraavien eduskuntavaalien jälkeen".

Globaalia kriisiä yritetään ratkaista kotikutoisin keinoin

Edellä mainitussa HS-pääkirjoituksessa löydetään siinäkin syntipukkien syntipukki eli Venäjän presidentti Vladimir Putin, joka kirjoituksen mukaan on osoittanut, "miten vähän hän ymmärtää siitä maailmasta, jossa Venäjän talous on – modernista keskinäisriippuvuuksien maailmasta...".

”Keskinäisriippuvuuksien maailmasta” ei ymmärrä riittävästi pääkirjoittajakaan niin kauan kuin hän etsii globaaliin ongelmaan pääsyitä naapurivaltiosta ja kotitekoisista ratkaisuksista. Ekonomistien, poliitikkojen ja kommentaattoreiden rajoittuneisuus tulee ilmi siinä, että globaaliin kriisiin etsitään ratkaisua yksityisten jäsenvaltioiden toimista huomioimatta kriisien pohjalla olevaa perussyötä.

Esimerkiksi yleisesti esitettävät ”rakenteelliset uudistukset ” mielletään kansan enemmistön keskuudessa työttömyysturvaan ja muuhun sosiaaliturvaan kohdistuvina leikkauksina, jotka eivät ratkaise eivätkä paranna itse peruskysymystä eli työn ja pääoman ristiriitaa, jonka viimeksi mainitun keskeinen tuntomerkki on elävän työn (työvoiman) syrjäyttäminen tuotantoprosessista. Yleensäkin on vaikea ymmärtää kuinka talouden tuotanto- ja tuottavuuskysymys voitaisiin parantaa erilaisilla leikkauksilla, siis tuotantoa ja kulutusta supistamalla.

Kriisiä ei ratkaista pakotteilla

Venäjän talouteen suunnattavat pakotteet, samoin kuin niiden seurauksena toteutettavat Venäjän vastapakotteet ovat syvenevän talouskriisin oloissa kaikkea järkeä vailla. Marx totesi, että koko kuvitteellisen pääoman prosessi ”tulee käsittämättömäksi” ja luottojärjestelmä muuttuu ”pelkäksi hourekuvaiksi” (Pääoma 3, suom. 1976, s. 470 ja 487).

Näyttää siltä, että ratkaisevasti "hourekuvamaisen" talouden varaan rakentuvan yhteiskunnan ja valtion johtajat ovat myös taipuvaisia houraillemaan. Joka tapauksessa olisi pystyttävä näkemään ja huomioimaan ero tavanomaisten talouskriisien ja poikkeavien, todella syvien kriisien välillä. Ellei tuota eroa havaita, tilanne on verrattavissa siihen, että luonnossa esiintyvää merenalaista tsunamia ei eroteta tavanomaisista myrskyistä.

Kun syvällistä kriisiä yritetään hoitaa tavanomaisin kotikutoisin talouspoliittisin keinoin, se on pitkälle samaa kuin jos hengenvaarallista tartuntatautiä yritettäisiin hoitaa tavanomaisilla nuhalääkkeillä tai apteekin käsikauppalääkkeillä.

Vuodesta 2008 jatkuneesta talouskriisistä on varoitettu silloin tällöin. Amerikkalainen taloustieteilijä **Paul Krugman** totesi jo pari vuotta sitten, että meneillään oleva talouskriisi on pidempi ja syvempi kuin 1930-luvun lama.

Taudin tahallista levittämistä!

Maalaisjärjellä pitäisi ymmärtää, että talouspakotteiden käyttö yleispoliittisten tavoitteiden aikaansaamiseksi on täyttä myrkkyä koko globaalille talousjärjestelmälle. Sehän on vastaavaa kuin jos liikkeellä olevaa infektiota ”torjuttaisiin” uusia infektioita levittämällä.

Lääketieteessä on (ilmeisesti kantapään kautta) ymmärretty (tai haluttu ymmärtää) paremmin kuin yhteiskuntatieteissä ja yleensä politiologiassa, että esim. ebolan kaltaista tautia ei voida tehokkaasti torjua pelkillä sanktioilla eikä kyseisen maan eristämistoimilla.

Tuskin kenenkään lääkärin (keskityslääkärinä ehkä lukuun ottamatta) päähän pälkähtäisi ryhtyä pakote- tai kostotoimenpiteenä levittämään tuon taudin siemeniä naapurivaltion asukkaiden keskuuteen. Kuvitteellisen pääoman harhauttamassa kansantaloustieteessä ja politiologiassa sen sijaan tuonkaltaisille älyvapaille toimille löytyy laajaa hyväksyntää.

Valtiomiehet ja -naiset juonessa mukana

”Pähkähullussa Suomessa” maan venäjäpolitiikasta ja pakotepolitiikasta ollaan johtajien toimesta tekemässä tulevan kevään eduskuntavaalien keppihevosta. Pääministeri Alexander Stubb on lausunnoissaan syyttänyt keskustapuoluetta Suomen viemisestä

”harmaalle alueelle”, jossa Venäjään suhtaudutaan ”myönteisemmin kuin Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittinen linja sallii”.

Stubbille on syytä huomauttaa, että Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittinen linja sallii tässä suhteessa melko paljon, sillä eräs nimekäs ”harmaan alueen” edustaja, todellinen harmaa eminenssi eli ex-presidentti **Urho Kekkonen** korosti, että Suomen tulee ulkopoliitikassaan omaksua enemmän lääkärin kuin tuomarin rooli. On ilmeistä, että Suomen kansan enemmistö on edelleen tuolla kannalla, joten siltä suunnalta ei kokoomuksen pussiin lisäpisteitä juuri kertyne.

Stubbin puoluetoveri, kansanedustaja **Kimmo Sasi** on syyttänyt Suomi-Venäjä-seuran puheenjohtajaa **Paula Lehtomäkeä** (kesk.) suoranaisesta ”flirttailusta Venäjän kanssa”. Syytös on omituinen, lieneekö Sasi mustasukkainen vai mistä on kysymys!

Lehtomäki oikeilla jäljillä, mutta...

Lehtomäki toteaa (HS 22.12.) perustellusti, että Suomen ulkopoliitikassa täytyy tunnustaa kaksi kysymystä, joista ensimmäinen on, että Suomen tulee vaikuttaa aktiivisesti EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan ja toinen se, että Suomen pitää edelleen hoitaa aktiivisesti hyviä suhteita kaikkiin naapureihinsa.

Lehtomäen näkemykseen on syytä lisätä, että EU:n jäsenvaltioilla täytyy olla oikeus osallistua ja muovata Unionin politiikkaa myös kunkin valtion omista lähtökohdista käsin. Järjetön on sellainen menettely, että EU:n johdon päätöksiä pidetään absoluuttisina tosiasioina, joita jäsenvaltioiden on sokeasti toteltava. Järjenvastainen on käytäntö, jossa EU:n sallitaan pilaavan esimerkiksi Suomen vakiintuneet ulkopoliittiset suhteensa itänaapuriinsa.

Talouspakotteille sanottava EI

Vaikka Lehtomäki puolustautuu hyvin ”flirttailusyytöksiä” vastaan, hän kuitenkin hämmästyttävän paavillisesti (kuten ilmeisesti keskustapuolue kokonaisuudessaan) pitää kiinni siitä, että Suomen on noudatettava EU:n Venäjä-pakotteita. ”Kukaan keskustan kansanedustaja ei ole ehdottanut EU-pakotteista irrottautumista”, Lehtomäki vakuuttaa Stubbin syytöksiä vastaan (HS 22.12.).

EU:n Venäjäpakotteiden ja Venäjän vastapakotteiden järjettömyys on kuitenkin sitä luokkaa, että vastuullisten EU-maiden ja niiden hallitusten tulee vaatia noiden pakotteiden poistamista mahdollisimman nopeasti. Noilla pakotteillahan on tuhoavia vaikutuksia EU:n jäsenvaltioiden talouksiin ja samalla Venäjän talouteen. Ekonomistit ja poliittiset päättäjät eivät ole ymmärtäneet eivätkä ottaneet huomioon mahdollisuutta, että käsillä oleva talouskriisi yhä ilmeisemmin osoittautuu sekä pitkälisyytensä että syvyytensä vuoksi sellaiseksi, että kokonaisten kansakuntien rakenteet ovat vaarassa.

Tällaisessa tilanteessa, jossa kamelin selkäranka on vaarassa murtua vähemmästäkin, on edesvastuutonta ryhtyä käyttämään talouspakotteita puhtaasti poliittisten päämäärien saavuttamiseksi. Erityisesti kaikkien työväenpuolueiden tulee ryhtyä vaatimaan talouspakotteiden poistamista, sillä pakotteet lisäävät työttömyyttä ja iskevät kaikkein pahiten pieni- ja keskituloiseen palkansaajaväestöön, toimihenkilöihin ja eläkeläisiin.

Ukrainan kriisi Nato-jäsenyyden kannattajien välineenä

Suomen Natoon liittymistä kannattavat piirit ottavat Ukrainan kriisistä kaiken mahdollisen irti asiansa eteenpäin viemiseksi. Juuri joulun alla presidentti Sauli Niinistön luo Mäntyniemeen kootut päättäjät saatiin toteamaan tai mutisemaan, että kukaan ei ole esittämässä Suomen Nato-jäsenyyttä ”vallitsevissa olosuhteissa”. Mutina on kuitenkin jatkunut tuonkin pakkopäätöksen jälkeen. Toistaiseksi viimeisin villitys on keskustelu siitä, pitäisikö liittymisestä järjestää kansanäänestys vaiko ei.

Kansanäänestyksestä ja mielipidetiedusteluista (eri asioissa) on tehty tavallaan kansanvallan korkein ilmenemismuoto. Tässäkin asiassa on kuitenkin havaittavissa "ketun häntä kainalossa" – menettelyä sikäli, että ensin päättäjien ja poliitikkojen toimesta sotketaan jokin asia niin monimutkaiseksi, että siitä ei kukaan saa selvää. Sen jälkeen päätetään siirtää "ratkaisuväliltä" kansalle, jolta kysytään, pitäisikö esim. eläkeikää nostaa vai ei jne.

Median rummutettua jatkuvasti noston puolesta lopputulos varmistuu. Kansan enemmistö, joka ei millään ole voinut pysyä mukana kabineteissa sovituista eläkeratkaisuun liittyvistä muista yksityiskohdista, äänestää pitkälle "musta tuntuu" – periaatteella "joko - tai" - asetelman pohjalta päättäjille mieluisan ratkaisun puolesta. Hiukan kyynisesti voisi kysyä, ehdottaako Suomessa joku ennen pitkää kansanäänestystä sote-ratkaisusta tai jätevesilaista.

Kansanäänestys Nato-jäsenyydestä epäilyttää

Nato-kysymyksen kohdalla mahdollinen kansanäänestys on vastaavalla tavalla kyseenalainen kuin muidenkin asioiden osalta. Suomessa poliittisen oikeiston taholta on rummutettu kuukausi- ja jopa jo vuosikausia Ukrainan kriisin (jossa Yhdysvallat ja EU ovat osallisina siinä kuin Venäjäkin) yhteydessä Venäjän "vaarallisuuden ja aggressiivisuuden" "huolestuttavasta" lisääntymisestä. Piiloviesti, oikeastaan avoin viesti on, että Suomen tulisi kiireesti hakea Nato-jäsenyyttä.

Erityisesti kokoomusministerien hermostuneisuus tässä asiassa paljastaa, että Kokoomus on koko ajan pitänyt Suomen Nato-jäsenyyttä yhtenä ehdottomana päätavoitteenaan. Nyt puolue on hermostunut pelätessään menettävänsä johtavan roolinsa eduskuntavaalien jälkeisessä hallituksessa.

Tällä selittyy puolueen viimeaikainen poukkoilu, jossa puolueen johtohenkilöt pääministeri Stubbia myöten ja hänen johdollaan yrittävät keksiä oikoteitä "onneen" eli Nato-jäsenyyteen ja varmistaa ainakin sen, että voimakkaalla "puhalluksella" aikaan saatu nato-myönteinen tuuli jatkuisi mahdollisimman vinhana jatkossakin.

Mainiota sivustatukea toimilleen kokoomus saa mm. puolustusministeri **Carl Haglundilta** (RKP), joka etsii suurennuslasin kanssa merkkejä Venäjän vaarallisuuden lisääntymisestä, mutta ei yksisilmäisyydessään näe mitään huomautettavaa esim. Yhdysvaltain ulkopoliitikassa.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikka puoluepoliittisena keppihevosenä

Huolestuttavin piirre asiassa on, että Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka alistetaan jokapäiväisen puoluepoliittisen kiistelyn välineeksi. Mitä kansanäänestyksen järjestämiseen tulee, se on kaksiteräinen miekka. Meillähän on kokemusta EU-jäsenyyteen liittyvistä kansanäänestyksistä. Jäsenyyttä vastaan pyristelevässä maassa kansaa voidaan äänestytää uudelleen kunnes poliittisen johdon hyväksymä "oikea" vastaus saadaan aikaan.

Tässä yhteydessä nousee esiin kysymys, onko niin suurta asiaa kuin Nato-jäsenyyttä lähdekö vainkaan käsittelemään kansanäänestyskysymyksenä. Presidentti Urho Kekkosen korosti Tamminiemi-kirjassaan ulkopoliittisen johdon rohkeutta "toimia oman vakaumuksensa mukaan, jos se tietää, että sen mahdollisuudet arvostella ulkopoliittisia asioita tekevät sen kannan maan tulevaisuuden kannalta oikeaksi - vaikka se poikkeaaakin kansan käsityksistä" (Kekkonen, Urho, Tamminiemi. 1981, viides painos, s. 167).

Kekkosen sanat antavat tavallaan aseet molemmille osapuolille, mutta samalla on otettava huomioon Kekkosen voimakas korostus Suomen "pyrkimyksestä pysytellä suurvaltojen eturistiriitojen ulkopuolella". Hän luonnehti tätä pyrkimystä "Suomen kansan perimmäiseksi pyrkimykseksi" (s. 71). Hän korosti tämän pyrkimyksen merkitystä

erityisesti ”nykyisen aseteknologisen kehityksen valossa”, jolloin ”vaara joutua vedetyksi mukaan suurvaltojen välisiin selkkauksiin on entistä suurempi” (s. 27).

Tänäkin päivänä kysymys asettuu, toteuttaisiko Nato-jäsenyys ”Suomen kansan perimmäistä pyrkimystä” ”pysytellä suurvaltojen eturistiriitojen ulkopuolella”? Toteuttaisiko se Suomen kansan pyrkimystä olla sotkeutumatta vaarallisella tavalla noihin eturistiriitoihin? Onko järkeä lähteä toteuttamaan kansanäänestysrumbaa näin elintärkeässä asiassa?

Tässä yhteydessä on syytä yhtyä ulkoministeri **Erkki Tuomiojan** kantaan, joka (tietävästi) ei halua päästää Natoa koskevaa kansanäänestystä keskustelun agendalle.

Presidentit ovat puhuneet

Tätä kirjoittaessa tasavallan presidentti Sauli Niinistö on juuri pitänyt perinteisen uudenvuoden (2015) puheensa. Jollakin tavoin kansalaisen huomio kiintyy kahden naapurivaltion eli Suomen ja Venäjän presidenttien jyrkän erilaisiin näkemyksiin samasta asiasta. Kysymys on tietenkin Ukrainan kriisistä. Niinistö totesi, että Suomen linja Ukrainan tapahtumissa on ollut selkeän johdonmukainen alusta alkaen. ”Tuomitsimme Venäjän suorittaman laittoman Krimin valtauksen heti sen tapahduttua sekä sitten Venäjän toiminnan Itä-Ukrainassa.”

Presidentti Putin puolestaan ylisti Uudenvuoden tervehdyksessään Krimin ”paluuta kotiin”. Hän luonnehti sitä ”tärkeäksi vaiheeksi Venäjän historiassa”.

Ulkopuoliselle tarkkailijalle syntyy kysymys, ovatko näin suuret näkemyserot yhteen sovitettavissa edes jotenkin suhteellisessa mielessä. Olisiko näkemyseroa mahdollista pienentää valtion päämiesten välillä? Nehän poikkeavat nyt ko. kysymyksessä 180 astetta toisistaan.

Niinistön puheesta

Niinistön puheen Venäjän toimia tuomitsevien sanojen oheen ei tullut Uudenvuoden puheessa juuri lainkaan kritiikkiä esimerkiksi Yhdysvaltain pyrkimyksille lisätä aseellista apua Kiovan hallinnolle. Myös Niinistön lausunto, että ”Venäjä hyvin tietää, että Suomi on ja pysyy osana länttä” tuli suorasukaisuudessaan yllätyksenä tällaiselle Kekkonen ja jo Paasikivenkin ajan kasvatille, sillä siinä määrin olemme tottuneet ajatukseen, että Suomi sijaitsee sekä maantieteellisesti että maailmanpoliittisesti Idän ja Lännen välissä. Tuo mainittu Niinistön toteamus vaatisi lisäselitystä, ettei syntyisi sellaista paradoksia, että ”Venäjä tietää” asiasta, josta me (ainakaan läheskään kaikki) suomalaiset emme vielä tiedä.

Vai onko presidentin em. lausunto tulkittava niin kuin joku kommentaattori (**Eeva Lehtimäki**) jo ennätti tekemään, että tuo lausunto satoi Suomen nyt lopullisesti Lännen leiriin. Tuo puolestaan herättää kysymyksen, voiko presidentin pelkällä lausunnolla olla jopa geopolitiikkaa uhmaava vaikutus.

Niinistö totesi myös, että ”Sanomattakin on selvää, että (Naton) jäsenyyttä on aina mahdollista hakea, jos niin haluamme”. Jos minä aikoinaan koulussa olisin kirjoittanut tuollaisen virkkeen, niin äidinkielen opettajani **Hilkka Hakala** olisi kysynyt, että jos se kerran on sanomattakin selvää, niin miksi se sitten piti sanoa? Joka tapauksessa on muistettava, että presidentin taustapuolueen Kokoomuksen riveistä on jo pitkään annettu ymmärtää, että ”mehän haluamme”.

Jotenkin noista Niinistön sanavalinnoista, että ”Venäjäkin tietää” ja ”sanomattakin on selvää” syntyi sellainen epäily, että presidentti meni omin lupineen piirtämään tonttinsa rajaviivaa kauemmaksi kuin mitä yhdessä on sovittu ja mitä presidentin aiempaan nähden rajoitetut valtaoikeudet sallivat.

Tämä tietysti oli "iloinen yllätys" kaikille Nato-jäsenyyden kannattajille, että ai näinkös mukavasti tämä nyt onkin! Enpäs tullut aikaisemmin edes ajatelleeksi jne. Tämä iloinen yllättyvyys tuli näkyviin heti Eeva Lehtimäen lisäksi ainakin Ulkopoliittisen instituutin johtajan **Teija Tiilikaisen** ensikommenteissa (ks. Anna-Liisa Kauhasen kirjoitus, HS 2.1.2015)

On kovasti toivottavaa, että niin keskeisen tärkeän asian kuin Suomen Nato-jäsenyyttä koskevan kysymyksen yhteydessä presidentin puheen lausumista ei tehdä vallitsevaa käytäntöä eikä edes ohjeistusta tuleville ratkaisuille. On muistettava myös, että presidentti johtaa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa **yhdessä** valtioneuvoston kanssa.

Presidentin luvalla

Jo ensi tulkinnoista on aistittavissa sellaista henkeä, että presidentti on puhunut ja pulinat pois. Pitkin matkaa on korostettu, että Nato-kysymyksestä on käytävä laaja keskustelu, mutta jos presidentin puheen tulkinta on edellä mainitunlainen, niin sehän on omiaan supistamaan keskustelun hyvin lyhyeksi. Ääritulkinnassa Natoon oltaisiin menossa presidentin henkilökohtaisella luvalla samaan tapaan kuin aikaisemmin mentiin alaikäisten avioliittoon.

Presidentti Niinistön Uudenvuoden puhetta kuunnellessa jäi kaipaamaan presidentti **Tarja Halosen** rauhan kysymystä korostavia puheenvuoroja. Jonkinlaista sotilaspoliittista uhoakin ja suulla suuremmalla puhumista oli Niinistön viestissä havaittavissa. "Olemme vieneet myös Nato-kumppanuutemme uudelle tasolle..." ja "On mahdotonta ajatella, että unioni vain katseella seuraisi, jos sen jäsenmaata ja aluetta loukataan".

Näin varmaan on, mutta onko nyt jotakin jäsenmaata uhattu sillä tavoin, että sinne tarvittaisiin kättä pidempää? Ja missä ja mistä EU:n piiristä tuota kättä pidempää on saatavilla ja missä määrin?

Ehkä lähimmäs aivan rivitason kokoomuspoliittikkoa Niinistö saapui puheensa niissä kohdissa, joissa hän vaati samalla kertaa puolustusmäärärahojen lisäämistä ja rohkaisi leikkauslistojen käyttöönottoa.

Historian opetuksia

Jos jotakin pitäisi nykyhetkellä muistaa aikaisemmista historian opetuksista, niin Kekkoselta jäi perinnöksi neuvo, että kansainvälisissä suhteissa Suomelle sopisi paremmin lääkärin kuin tuomarin rooli ja vihdoin Paasikiven neuvo, että itäisen naapurivaltiomme kanssa neuvoteltaessa ei pidä unohtaa, että neuvotteluosapuoli on sotilaallinen suurvalta.

Presidentti Niinistön ansioksi on luettava hänen aktiivinen roolinsa neuvotteluyhteyden hankkimisessa ja ylläpitämisessä esim. juuri Ukrainan kriisin korkean tason osapuoliin nähden. Tällöin ei kuitenkaan voi syntyä epäselvyyttä eikä illuusiota siitä, minkä "leirin" edustajana presidentti pääasiallisesti esiintyy.

Suurten yhteiskunnallisten kysymysten äärellä

Suurten yhteiskunnallisten ja maailmanpoliittisten murrosvaiheiden aikana korostuu erityisesti kunkin maan poliittisen johdon rooli. Suurten taloudellisten kriisien vallitessa eivät riitä asioiden kotikutoiset selitys- ja ratkaisuyritykset, vaan tarvitaan talousteorian syvällistä tuntemusta ja asioiden sisäisten lainalaisuuksien löytämistä. Vastaavasti poliittisella ylätasolla ei ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa voida johtaa paikallisen "siltarumpupolitiikan" (äänten kalastelun jne.) mukaisesti.

Urho Kekkonen lainasi Tamminiemi -kirjassaan **J. V. Snellmanin** sanoja (joita myös J.K. Paasikivi oli henkilökohtaisesti alleviivannut):

”Täällä esiintyy suuria politiikkoja, jotka näyttävät luulevan, että poliittinen oikeus on sama kuin ovela todistelu kihlakunnan oikeudessa” (Urho Kekkonen, Tamminiemi mt. s. 45)

Suomenkin ulko- ja turvallisuuspolitiikassa eletään vaihetta, jossa yhden jos toisenkin poliittisella ylätasolla vaikuttavan toimijan kohdalla kysytään ja tullaan kysymään, edustaako hän valtiomiestasoa vai onko hänen kohdallaan enemmän kysymys ”siltarumpu”- ajattelusta (viimeksi mainittu ajattelu ei tietenkään ole millään tavoin väheksyttävää – varsinkin jos sillanrakentamisen taito ja halu ulottuu laajempiin kokonaisuuksiin kuin sillan rakentamiseen omalla äänestysalueella virtaavan puron yli).

Ja vihdoinkin kyse ei ole pelkästään poliittisesta ylätasosta, vaan meistä kaikista (tässä tapauksessa Suomi-tasavallan jäsenistä) ja meidän yhteiskunnallisesta ja poliittisesta tietoisuudestamme. Loppujen lopuksi kansakunnan kollektiivinen tietoisuus (se hallitseeko sitä siltarumpu- vai valtiomiesajattelu) ratkaisee kansan kohtalon suurissa yhteiskunnallisissa murrosvaiheissa.

Nyt ei oikein hyvältä näytä

Suomen nykyisessä taloudellis-poliittisessa tilanteessa on huomattavasti levottomuutta sisältäviä aineksia. Tilanne muistuttaa eräiltä keskeisiltä osin 1930-luvun lopussa ennen talvisotaa vallinneita olosuhteita. Tuolloin kuten tänäänkin oli merkille pantavaa poliittisen oikeiston voimakas vaikutusvalta.

Sen ohella oli ja on havaittavissa voimakas Venäjävastaisuus, jota silloin niin kuin tänäänkin suorastaan lietsotaan. 1930-luvulla vasemmistolaisen työväenliikkeen toimintaoikeuksia rajoitettiin selvästi ja rauhan ja ystävyyden politiikka itäisen naapurin kanssa julistettiin epäisänmaalliseksi toiminnaksi.

Tänään vastaava toiminta tapahtuu peiteltyemmin ja taitavammin. Työväenliikkeen voimaa heikennetään mm. luottamushenkilöiden oikeuksia rajoittamalla ja jopa luottamusmiehiä irtisanomalla. Toisinajattelijoihin suhtaudutaan kuin yhteisestä sopimuksesta jyrkän kielteisesti ja tuomitsevasti. Naapurimaa Venäjältä on vaikea sanoa ääneen myönteistä sanaa joutumatta syytetyksi ”flirttailusta” tai jostakin vielä paljon pahemmasta. Naapurimaan päämiehen pilkkaamisesta ja herjaamisesta on tullut lähes kansalaishyve, jolla ”todistetaan” irtautumista ”suomettumisen ajasta”.

1930-luvulla kaksi asiaa eli Suomessa harjoitettu neuvostovastainen ulkopoliittikka ja taantumuksellinen sisäpolitiikka johtivat osaltaan talvisodan tragediaan.

Myös nykyhetken politiikka Suomessa yhtyneenä todella syviin talouspoliittisiin ongelmiin, saa pelkäämään, että tällä ”menolla” kaikki ei tule menemään hyvin.

Salonius-Pasternak ja Venäjän miehittämät saaret

Helsingin Sanomissa ilmestyi 29.12. Ulkopoliittisen instituutin vanhemman tutkijan **Charly Salonius-Pasternakin** vieraskynä-kirjoitus ”Sotilaallista voimaa voidaan käyttää pelkästään Suomeen”. Se on kuulemma aiheuttanut sosiaalisessa mediassa melkoisen mylläkän ja ulkoministeri Erkki Tuomiojakin on ottanut kantaa kirjoitukseen.

Suoraan asiaan mennessä mainitun kirjoituksen sisältö meinaa kyllä väkisin mennä komedian puolelle. Kirjoittaja ottaa lähtökohdakseen ”skenaarion”, jossa viitataan ”Venäjän kykyyn” ottaa haltuunsa ”pari Ahvenanmaan saarta” ja näin ”kontrolloida Itämeren ilmatilaa”.

Varsinainen ongelma syntyy siitä, että veli venäläinen ei suostuisi millään ilveellä lähtemään pois noilta kirotuilta saarilta. Sotilaallista apua jouduttaisiin pyytämään ”sekä Euroopasta että Pohjois-Amerikasta”. Eikä tämäkään vielä riitä. Linnustajien ladatun

haulikon tavoin (SR) "laukeaisi Lissabonin sopimuksen mukainen EU:n avunantolauseke" (se siitä vielä puuttuisi!).

Tästä kaikesta huolimatta venäläiset eivät inahtaisi paikaltaan. Tällä arviollaan kirjoittaja nostaa huomaamattaan ja tahtomattaan venäläiset sotilaat arvoon arvaamattomaan. Mannerheim-ristin arvoinen suoritus puolustaa Suomen aluetta Euroopan, EU:n ja Pohjois-Amerikan maahantunkeutujia vastaan!

Kirjoittajan mukaan tilanne aiheuttaisi hämminkiä myös EU:n jäsenmaissa. Salonius-Pasternak huokaa, että "Jokainen unionin jäsenmaa joutuisi pohtimaan valmiuttaan sotaan muutaman suomalaisen saaren takia."

Taidatkos sen paremmin sanoa! Kirjoittajan olisi pitänyt vain huomata asia heti kirjoitusta suunniteltaessaan, jolloin koko juttu olisi ehkä jäänyt pöytälaatikkoon. Kirjoittaja jatkaa kuitenkin sitkeästi saarten takaisin valtaamiseen liittyvien ongelmien luettelemista. EU:n jäsenmaiden näkemykset eroaisivat toisistaan, syntyisi ehkä riitaa jne.

Lukijalle syntyy sellainen kuva, että kaiken ympärillä vellovan sekoilun keskellä venäläissotilailla ei ole mitään hätää. He istuvat saarella kuin nalli kalliolla, seuraavat katseella (kuten armeijan ohjesääntö määrää) tapahtumien kulkua ja noudattavat akateemikko **Paavo Haavikon** ohjetta: poliitikoista ei kannata tehdä komediaa, he tekevät sen itse.

Salonius-Pasternak tuleekin kirjoitelmassaan siihen sotilaalliselta kannalta masentavaan johtopäätökseen, että "Venäjä voisi jopa saavuttaa päämääränsä ilman laukaustenvaihtoa". Se ei todellakaan olisi mikään ihme kaiken sen sekoilun jälkeen, mitä kirjoittaja kuvaa. Väite on kuitenkin samalla hyvin rohkea ja kieltämättä suorastaan varomaton Suomen Nato-jäsenyyden intomieliseltä kannattajalta, sillä "ilman laukaustenvaihtoa" syntyy kiusallinen jatkokysymys: Mihin Natoa sitten enää tarvitaan?

Niin Natoa! Se meinasi jo unohtua minulta, mutta ei tietenkään Salonius-Pasternakilta. Kaikki nuo "parin saaren" takaisin valtaamiseen liittyvät hankaluudet, päällekkäisyydet jne. ratkeavat hänen mukaansa Nato-jäsenyyssopimuksen viidennen artiklan myötä. Se vastaus tulee kuin apteekin hyllyltä. Joten se on sitten siinä ja kuten uutisten lukija iltaisin sanoo Hyvää yötä ja nukkukaa hyvin!

Sen verran rohkenen vielä sanoa, että Helsingin Sanomien edesmennyt lyömätön pakinoitsija **Origo** olisi vähällä vaivalla tehnyt mainion jutun tuosta Salonius-Pasternakin Vieraskynä-kirjoituksesta. Origo ei olisi tarvinnut tuohon kirjoitukseen montaa yliviivausta eikä omaa lisäystä tehdä kun lukijan silmien edessä olisi juttu, jossa olisi naurussa pitelemistä.

Kaikenlaisia "skenaarioita" se rajaton kaipuu Naton jäsenyyteen synnyttää! Joku sanomalehti (muistaakseni Keskustan Suomenmaa) parahti mainitusta Vieraskynä-kirjoituksesta, että täytyykö tuollaista tutkimusta rahoittaa veronmaksajien rahoilla. Itsekin tutkijana vastaan ko. lehdelle vastakysymyksellä, että mistä muusta lähteestä kuin veronmaksajien taskuista näitä tutkijoiden oivalluksia voitaisiin rahoittaa!

Ilotulituksen räiskeessä

Juuri tätä kirjoittaessa eletään vuoden 2014 viimeisiä minutteja. Ilotulitteet räiskyvät asuntomme ympärillä täydellä voimalla. Kyllä tämän kestää, tämä on leikintekoa ydiniskun rinnalla. Radiossa luetaan ääneen **Eino Leinon** Hymyilevää Apolloa: "...Paha ei ole kenkään ihminen, vaan toinen on heikompi toista...".

Mieleen tulee ajatus, että voitaisiinko tuo edellä puheena ollut saarten ongelma ratkaista siten, että joku rohkea suomalainen tunnustelija (samanlainen kuin sotamies **Viirilä** Tuntemattomassa) menisi noiden saarille eksyneiden venäläissotilaiden luo, kilistäisi heidän kanssaan vuoden vaihteen kunniaksi ja sanoisi:

"Menkää pojat kotiin juhlimaan Uutta vuotta! Me suomalaiset hoidamme nämä saaret niin kuin tähänkin saakka. Ei täällä tarvita Natoa eikä täällä tarvita sotahommissa teitäkään."

S Novim Godom 2015!